

ne može anaforizirati, tj. zamijeniti kakvim anaforičnim elementom zamjeničkoga tipa (npr. umjesto *dolaziti do trga* može se reći *dolaziti do njega*, a umjesto *dolaziti do daha* ne kaže se **dolaziti do njega*). Za imenicu u glagolskoj perifrazi ne može se pitati kao za imenicu u slobodnoj vezi. Tako npr. u vezi s prvim navedenim primjerom (*dolaziti do trga*) može se pitati do čega se dolazi, a u drugome ne može. U slobodnoj vezi jednina je načelno zamjenjiva množinom (npr. *dolaziti do trgova*), a u glagolskoj perifrazi nije (**dolaziti do dahova*). U glagolskoj perifrazi samo je glagol promjenjiv po oblicima, npr. *dolaziti do daha, dolazi do daha, došao je do daha, doći će do daha, dolazio bi do daha* i sl.

Sintaktičke službe i značenja glagolskih oblika

681. Među samoznačnim (autosemantičnim) riječima i/ili oblicima najvažnije mjesto pripada oblicima glagola, jer je njima svojstveno najviše gramatičkih kategorija, zbog čega imaju i najizraženija spajidbena (valencijska) svojstva te čine strukturalna čvorišta, u prvome redu predikate, glavne sintaktičke jedinice – rečenice.

Lični glagolski oblici

682. U spomenutome su smislu posebno važni lični glagolski oblici (npr. *prodam, prodao sam, prodaj*), tj. oni oblici kojima je, pored ostalih, svojstvena i kategorija lica. Od ostalih kategorija tim su oblicima redovito svojstvene i kategorije broja te kategorije vremena ili načina. Za razliku od njih neličnim glagolskim oblicima (npr. *prodati, prodavajući, prodavši*) te kategorije nisu svojstvene. Lični su glagolski oblici glagolska vremena: prezent, aorist, imperfekt, perfekt, pluskvamperfekt, futur prvi, futur drugi te glagolski načini: imperativ, kondicional prvi, kondicional drugi i optativ.
683. Vremena i načini mogu se javljati u apsolutnoj i u relativnoj porabi, tj. kao **apsolutivi** i kao **relativi**. Neko se vrijeme javlja kao apsolutiv onda kad označuje ono što je za nj primarno, kad npr. prezent označuje da je radnja o kojoj je riječ u rečenici podudarna s vremenom govorenja (npr. *Ovoga časa sjede i pišu*), perfekt da radnja glagola prethodi vremenu govorenja (npr. *Jučer je posjetio prijatelja*), a futur da radnja slijedi poslije vremena govorenja (npr. *Sutra će padati kiša*).
684. Međutim pojedina se vremena i načini ne rabe samo u značenjima koja su za njih primarna nego i u drugim značenjima. Tako npr. prezent može označavati i prošlost (npr. *Sjedimo jučer u kavani i razgovaramo*) ili budućnost (npr. *Sutra rano putujemo*). Osim toga pojedini glagolski oblik može se omjeravati ne samo prema vremenu govorenja nego i prema vremenu izra-

ženom drugim glagolskim oblikom. Tako će npr. prezent svršenih glagola značiti predbudućnost ako dolazi u zavisnoj surečenici uvjetnih (pogodbenih) rečenica koje u glavnoj surečenici imaju futur prvi, npr. *Ako padne kiša, sve će propasti*. Tako upotrijebljene glagolske oblike nazivamo **relativima**.

Glagolska vremena

685. Glagolska vremena dijele se u tri skupine s obzirom na to jesu li vezana za sadašnjost (prezent), za prošlost (aorist, imperfekt, perfekt, pluskvamperfekt) ili za budućnost (futur prvi i futur drugi).

Prezent

686. Apsolutno upotrijebljenim prezentom ili apsolutivom prezenta izražava se „prava sadašnjost”. To znači da se u tome obliku vrijeme govorenja podudara s vremenom odvijanja radnje u rečenici, npr. *Upravo pišem pismo*. Tu se i radnja rečenice i vrijeme govorenja (odvijanja govornoga čina) događaju u sadašnjosti. Takvo značenje mogu imati samo oblici prezenta nesvršenih glagola, jer svršenim glagolima nije svojstvena procesualnost, pa ne mogu označavati da se što događa u vrijeme trajanja govornoga čina. Zato su posve negramatične npr. rečenice tipa **Upravo napišem pismo, *Sada sjednemo svi zajedno* i sl.
687. Relativno upotrijebljeni prezent, tj. relativ prezenta, može izražavati:
1. svezremenost, tj. radnju koja se odvija i u prošlosti i u sadašnjosti i u budućnosti, npr. *Sava teče kroz Zagreb, Svi ljudi umiru*;
 2. radnju koja se ponavlja, npr. *Redovito svračalsvrati k nama, Svako jutro perelopere zube*;
 3. radnju koja se odvijala u prošlosti. Takav prezent često se susreće u pripovijedanju prošlih događaja, pa se naziva **pripovjedačkim (historijskim) prezentom**, npr. *Jutros uđem u krivi tramvaj i zakasnim u školu, Jučer sjedimo u kavani i razgovaramo*;
 4. buduću radnju, npr. *Sutra rano putujemo, Dolazim za pet minuta*;
 5. predbuduću radnju (u zavisnosloženim rečenicama). Takav je prezent zamjenjiv futurom drugim, npr. *Ako padne kiša, sve će propasti; Kad stignemo, javit ćemo vam se* (usp. s futurom drugim: *Ako bude pala kiša, sve će propasti*);
 6. (s česticom *da*) može dolaziti umjesto imperativa, tj. izražavati zapovijed, npr. *Ti da ostaneš kod kuće, Da to odmah vratite!*
 7. (s istom česticom) može dolaziti i umjesto optativa (željnoga načina), npr. *Da ste mi živi i zdravi!*